

Վանատուր. — Սամուէլ Մուրատեան
Վարժարանը կը տօնէ Աստուածաշունչի
Հայկ. թարգմանութեան 1500ամեակը . 177

Հայկական հեմարան

Ամատուրի Հ. Կարապետ. — Ազգեցու-
թիւն Յուստինեան — Հոմալեան օրինաց՝
Հայկական Իրաւունքին վրայ, և աստի-
ճան այդ ազգեցութեան 182

Արտաշատի Արքիպ. — Պատմութիւն
Հալէպի քահանայից 189

Գրական-քերթողական

Երեմեան Հ. Սիւնն. — Մերոյան Պար-
սամեան 193

Ֆերապ. — Հայ մշակոյթին (քերթ.) . 181

Մագառուտեան Նուպար. — Ի Հայաս-
տան. — Աշխատութիւն (քերթ.) . . . 188

Արսէն Երկար. — Հրաժեշտ (քերթ.) . 195

Սօֆեան Վահրամ. — Վերջին տաղ 204

Գրական-քերթողական

Հ. Ե. Փ. — (Խալդեան բեւեռագիրներ
և Խորենացին) «Խնուսպուտ-Անուշաւան»
(Ա. Սաֆրաստեանի) 216

Երեմեան Հ. Ս. — «Խորհրդներէն մինչեւ
Խորհրդարանը» (Օհան Կարոյի) հր. Ն. Գ. Բ. 217

Կենսագրական

Սագայեան Եղուարդ. — Սահարայի ճրգ-
նաւորը՝ Հ. Շարլ ար Ֆուգոյ 110

Սմբատ Բիւրատ. — Լեոնականի մը յու-
շատեարը (ինքնակենսագրութիւն) . . . 205

Թատրոն

Երեմեան Արամ. — Ռուսահայ թատրո-
նի պատմութիւնը 196

Հայկական մամուլ

Հ. Ե. Փ. — Հանգէս հանդիսից (Սիւնն) . 218

Ազգային քրոնիկ

Խմբ. — Մուրատ-Ռաֆայէլեան Վար-
ժարանի ամսագրի հանդէսը 220

— Մ. Ռաֆ. վրժինի. մարգահանդէսը. 224

— Ի պատիւ Վենետիկ ֆրանսական հիւ-
պատոսին 224

— Ֆրանս. փոխ-ծովակալ Մուժէ և Լե-
ւոն Գարախան կ'այցելեն Ս. Ղազարը . 224

Vanadour. — Le Collège S. Moorat
célèbre le 1500ème anniversaire de la
version Arménienne de la Bible . . . 177

Académie Arménienne

Amadouni P. Garabed. — «L'influen-
ce du Droit Romain - Justinien sur le
Droit Arménien et degré de cette in-
fluence» (Acta Congr. Jurid. Intern. vol.
II, Rome, 1935) 182

Mgr. Ardavast. — Histoire des prê-
tres d'Alep 189

Littérature

Erémian P. S. — Méroujan Barsamian. 193
Férab. — A la Culture Arménienne
(poésie) 181

Maxoudian Noubar. — Vers l'Armé-
nie — Le Travail (poésie) 188

Arsène Yergath. — Adieu! (poésie). 195

Sofian Vahram. — La dernière ode
(poésie) 204

Recensions

P. P. E. — (Les inscriptions cunéi-
formes Khaldes et Moïse de Khorène)
«Inuspuas-Anusavan» (par A. Safrastian). 216
Erémian P. S. — «Des huttes jus-
qu'au Parlement (par Ohan Garo) . . . 217

Biographie

Edouard J. Sakayan. — Le Père
Charles de Foucauld 110
Sempat Burat. — Les mémoires d'un
montagnard (Autobiographie) 205

Théâtre

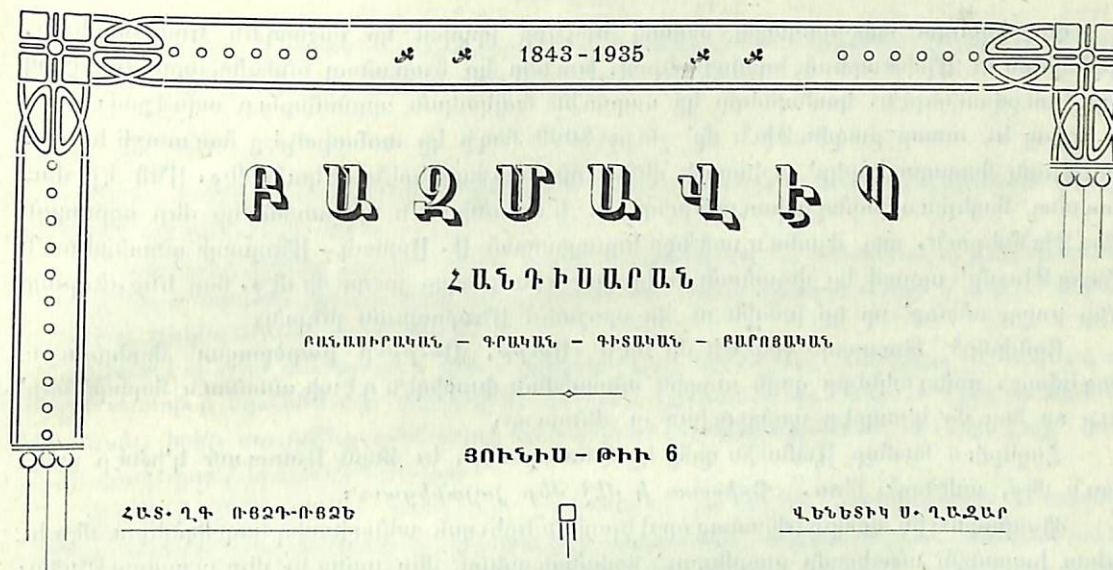
Erémian Aram. — Histoire du thé-
âtre des Arméniens en Russie 196

Presse Arménienne

P. P. E. — Revue des Revues (Sion). 218

Chronique

Réd. — Fête de fin d'année au Col-
lège Arménien Moorat-Raphaël . 220, 224
— Réception d'adieux à M. G. Guey-
raud, Consul de France à Venise. . 224
— Le Vice-Amiral Mouget et M. Léon
Karakhan visitent St. Lazare. . . 224

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱԾԻՐԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՏԱԿԱՆ — ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ — ԹԻՒ 6

ՀԱՏ. Ղ.Գ. ՌԵԶԴ-ՌԵԶԵ

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՍԱՄ. ՄՈՒԲԱՏԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՁԻ ՀԱՅԿ. ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱԶԱՐՀԻՆԳՀԱՐԻՒՐԱՍԵԱԿԸ

Փարիզ — Նոքրը Տամի Պատարագը և Մոշրատեան Վարժարանի
Գրական հանդէսը

Մայիսի 26ը Միսիմարեաններու կիրակին էր. եւ Փարիզահայուներն համար ազգօ-
րէն ապրելու լաւագոյն օրը:

Անհամբեր սպասումէ վերջ՝ մասնաւոր յուզումով կ'արձնանք: Գորշ երկինք մը՝
որուն մէջ արեւը գեղեցիկ պայքարով ամպէ ամպ կը թաւալի ակաղձուն յոյսերով:

Վիշապ քաղաքին վրայ մածուցիկ մշուշ մը կայ եւ խայտաճամուկ ստուերներ կը
փռւն մինչդէռ Սիթէն, դէպի քրիստոնեայ Ֆրանսայի մեծագոյն արքայը — Նոթր Դամ:

Մենք եւս խառնուած ամբոխին կ'երթանք: Բազմալեզու ժխոր մը կայ շուրջերնիս,
ուր հայերէնը տիրապետող շէշտ մ'ունի: Ահա լայն հրապարակ մը, ահա Մայր Եկեղե-
ցին՝ Քրիստոսի ամենասուրբ Հարսը՝ բազմաձեւ գոթական հրաշագեղ արուեստով, երկու
բազուկները մայրօրէն երկինք կարկառած, այդ օրն ալ՝ մեզի համար աղօթելու:

Ժամը 9, 30ին արդէն բիւրաւոր կամարներու տակ կը հնչէ հայկական «Հրաշա-
փառ»-ը. ու դարաւոր աղօթքներուն կը խառնուի առաջին անգամ բոլոր ծէսերուն մէջ
մեր երգն ու աղօթքը:

Ծովածաւալ ժողովուրդը կրօնական լռութեամբ կը հետեւի երգին, երբ ոսկեճա-
մուկ սարկաւազները, պատարագիչը մեծ թափօրով կը հասնին սուրբ սեղանին առջեւ:

Ընդարձակ դասին կեդրոնը բռնած է Մուրատեան Սաներու երգչախումբը՝ ուրիշ
մեներգողներու հետ: Աջ ու ձախ բազմաձեւ եւ կանոնականները, իրենց գլուխ ունենալով
Հայերուս այնքան բարեկամ եւ սիրելի Գերապայծառ Շաքմալը:

Փոքրիկներու հրեշտակային ձայնով երգերը իրարու կը յաջորդեն Կոմիտասեան, Եկմալեան եւ Մխիթարեան եղանակներով: Խունկը կը ծառանայ անհամդարտ ելեւեջով զոյգ բուրվառներէն. կամարները կը սարսուին հայկական սրբամաքուր աղօթքով:

Հայ եւ օտար բազմութիւն մը՝ շուրջ 8000 հոգի կը տօնախմբէր հաւատքի եւ գիտութեան հազարամեակը՝ աշխարհի վեհագոյն տաճարներէն մէկուն մէջ: Մեծ էր մանաւանդ հայերու խանդավառութիւնը, եւ ի՜նչ անխառն պաշտամունք մեր սրբազան հնութիւններուն. այդ ժամին ամէնքը եղբայրացած Ս. Սահակ - Մեսրոպի անուններուն մոգութեամբ՝ սրտով կը վերանան ու կը գողովին քաղցր յուզումի մէջ. հայ ենք, եղբայր ենք բոլոր անոնք՝ որ կը խօսին ու կը պաշտեն Մեսրոպեան լեզուն:

Յանկարծ հեռաւոր ջրվեժի մը պէս «Սուրբ, Սուրբ»ը բարձրացաւ փրփրոտ ու հոգեվառ. զանգակները զայն տարին անսահման Փարիզէն դէպի անսահման հորիզոններ՝ ուր որ հայ մը կ'ապրէր պանդուխտ ու մենասոր:

Հայերու համար Անմահին զոհը կը կատարուէր, եւ ինքն Աստուած կ'իջնէր ամէնուն մէջ, ամէնուն հետ. «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ»:

Պատարագին սկիզբը Ծիրանաւոր Վերտիէն երեւցաւ ակնախտիկ կարմիրներու մէջ եւ եկաւ խորանին աջակողմը բազմեցաւ՝ հովանաւորելու մեր տօնը եւ մեր ուրախութիւնը:

Պ. Գ. Վարդանանի վառ ձայնը յունական սիւնի վսեմութեամբ վերացաւ կամարէ կամար «Ամէն եւ եւս խաղաղութեան»ի մէջ, ուր Կոմիտաս կ'անմահանար անգամ մ'ալ իր զմայլելի երգերով:

Վսեմափայլ Ծիրանաւորը յայտնապէս յուզուած՝ հիացած էր մեր ծէսին եւ երգերուն պերճութեան. հակառակ որ դեռ ուրիշ հանդէսներու ալ պէտք էր նախագահել, «Շատ գեղեցիկ է, հո՛ս կ'ուզեմ մնալ» ըսաւ արարողապետին:

«Հայր մեր»ը կը փակէր եռածայն խմբերգները եւ փոքրիկներու լազուարժ աչքերը աւելի ազատ կը փայլէին լոյսերու երկիւղած ցոլքին մէջ:

Պ. Ե. Փափագեան մեներգեց մեր այնքան սիրելի եւ յուզիչ «Տէր ողորմեա՛ն, որուն աւելի թաւշեայ ձայնով պատասխանեց Պ. Յ. Մարիկեան «Ազգիս Հայոց սէր, միութիւն»:

Պ. Մ. Հուպունեանի հնչեղ ու դաշն ձայնը վերջին «Օրհնեա՛ Տէր»ով արծաթեայ շեղբի պէս ճեղքեց կիսամութ լռութիւնը, եւ «Որ օրհնես զայնոսիկ»ին սարկաւազները բոլորուած ս. սեղանին առջեւ շքեղ պսակ մը կը կազմէին ալեփառ Գերապայծառին՝ որ սրտաբուխ մաղթանքով «Օրհնեա՛ եղբորք» կ'ըսէր ոսկեղէն խաչը տարածելով մօտաւոր եւ հեռաւոր հաւատացեալներուն վրայ:

Թափօրը վերստին կազմուեցաւ. երգէնը յաղթական ճամբայ բացաւ, Վսեմ. Ծիրանաւորն եւ Գեր. Շաքեալ իրենց շքախումբով հետեւեցան պատարագիչ Գերապայծառին. ժողովրդեան խիտ շարքերուն մէջէն գունագեղ թափօրը մօտաւ աւանդատուն, թողով Աստուածաշունչի Հայ թարգմանութեան յիշատակի եւ օրհնութեան ուրախութիւնը Ֆրանսայի քրիստոսափառ Մայր տաճարին մէջ:

Ժամը 11,30 էր. բազմութիւնը դուրս կը գեղուր հեղեղի պէս. Մէնը աւելի երկիւղած կը համբուրէր սուրբ տաճարին քրանցքը. մութը թանձրացած էր բովանդակ քաղաքին վրայ:

Անդին աւանդատան մէջ Եկեղեցւոյ Վսեմ. իշխանը գրկախառնուեցաւ պատարագիչ Գերապայծառին հետ, այսպէս իր մասնաւոր սէրն ու համակրանքն յայտնելով յանուն Ֆրանսայի հաւատացեալներուն՝ տօնական Հայ Ազգին: Իրենց խնդակցութիւնը բերին՝ Գեր. Շաքեալ, Պ. Քանէ եւ ուրիշ բարձրաստիճան հիւրեր:

Յետոյ Ծիրանաւորը իրեն մօտ կանչեց Սամ. Մուրատեան Վարժարանի փոքրիկները, յիսուսանման սիրեց ու շոյեց այդ վառվռուն աստղիկները, եւ օրհնելով զամէնքը՝ փութաց ուրիշ հանդէսներու նախագահելու:

Յայտնի էր հայերու հպարտ ուրախութիւնը եւ մանաւանդ Գեր. Քեփիճեան վարդապետի՝ որ այս յաջողութեան կազմակերպիչն ու ոգին էր:

Նոյն խանդավառութիւնն եկեղեցիէն փոխադրուեցաւ Սամ. Մուրատեան Վարժարանի սրահներուն մէջ:

Մխիթարեաններու օրն էր, որոնք իբրեւ ժառանգորդ եւ շարունակող Ոսկեղարեան փառքերուն՝ արդար իրաւունքով իրենց յարգանքի ամենաշքեղ տուրքը կ'ուզէին ընծալ յարերէ Ոսկեղարեան հսկաներուն:

Հանդէսին կը մասնակցէր նաեւ տեղւոյս Հայ Կաթողիկէ համայնքը եւ նախագահելու պատիւը արժանաւոր կերպով կը գրաւէր Արհիպատիկ Գերպ. Գրիգոր Պահապանեան, իրեն առնմեք ունենալով Կարապետեան Սրբազանն եւ Պ. Պիւքայլ՝ Փարիզի քաղաքապետարանի սէնաթքը:

Ժամը 3,30ին սկսաւ հանդէսը, չափազանց խոնուած բազմութեան մ'առջեւ: Արհի. Նախագահը հայերէն եւ ֆրանսերէն համառօտ ուղերձ մ'ըրաւ ներկաներուն, շնորհակալութիւն յայտնելով կազմակերպիչներուն, մասնաւորապէս տաղանդաւոր արուեստագէտներուն՝ Գ. Ալեմշահի եւ Յ. Աճեմեանի:

Երբ խօսքը Աճեմեանի վրայ էր, բեմին վրայէն թաւշեայ վարագոյրը յուլօրէն սկսաւ բացուիլ եւ անա ցոլացիկներու մէջ իբրեւ Եզեկիէեան տեսիլ մը պատկերացաւ Աճեմեանի «Հայկական Պանթէոն» 6,50 × 3,50 ու հսկայ իւղանկարը: Ո՞վ կրնայ նկարագրել ծափերու խելայեղ տարափը: Պատառլին վրայէն Լուսաւորիչն ու Սահակ - Մեսրոպ, Եղիշէ, Եզնիկ, Խորենացի, ու բոլոր մեծ հեղինակները իջած էին աներեւոյթ մասնակցելու հանդէսին, ուր ամէն բանէ աւելի Հայութեան տօնը կը փառաբանուէր: Հո՛ն էին՝ խորհրդապաշտ Նարեկացին, մեղրահոգի Շնորհալին, կորովաբան Լամբրոնացին, ու դաս առ դաս շարուած էին դարերու մեծ հոգիները՝ Քուչակէն Սայամ-Նովա, Մխիթարէն Ալիշան, Բաֆիլէն Պէշիկմաշլեան ու մինչեւ եղերաքալտ Վարուժան, շրջապատուած նկարիչներէ, երաժիշտներէ: Եթմանասուններկու ընտրեալ դէմքեր կենդանի եւ խորհրդաւոր ինչպէս աստուածներու բանակ մը կը խառնուէին երկրպագողներուն: Եւ այդ հսկայ նկարը շինուած էր քսանեւէհինգ օրուան մէջ: Աւելորդ է կրկնել Աճեմեանի երեւակայութեան զօրութիւնը, գծագրութեան եւ գոյներու հարստութիւնը, եւ մանաւանդ այն զարմանալի արագութիւնը՝ որով կ'ըմբռնէ, կը ստեղծէ ու կը պատկերացնէ անձերն ու անոնց շարժումները:

Վայրկեաններ ու ժամեր տեւեց այս զմայլումի ըմբռնումը. յետոյ երեք-չորս փոքրիկներ արտասանեցին Ս. Բեն-գիմ-ը իբրեւ երբեմնի Մեսրոպեան հեգոդներ:

Լռութեան մէջէն պարթեւաճառաւ եւ պատկառելի դէմքով Հ. Յովհաննէս Վրդ. Թորոսեան բեմ ելաւ. ինքն էր օրուան պաշտօնական բանասօսը:

Ժամ մը տեւող ոգեպարար ճառով առինքնեց ունկնդիրները. հմուտ եւ բարձր ոճով, խոր հոգեբանութեամբ պատկերացուց ոսկեղարը, անոր կրօնական, քաղաքական ու լեզուական մեծ նշանակութիւնը մասնաւորապէս այդ օրէն, ըսաւ, Հայ ազգը յաւիտեանս փրկուած էր՝ ո՛չ սրով այլ գրչով: Յետոյ մի առ մի իրենց ուրոյն արժանիքով յիշատակեց մատենագիրները, որոնք այնտեղ պատատւին վրայ աստուածօրէն գոհ իրենց ստեղծագործութեամբ կը հետեւէին բանասօսին: Այնտեղ էր վեհափառ Սահակը, մեծ-մաստ Մաշթոցը, խորամիտ Եզնիկը, դիւցազնեղապետ Եղիշէն, սրբան Գաւստոսը, անյաղձ Դաւիթը, խռով Խորենացին: Ամէնուն համար գտաւ բնորոշ մակդիրներ, զամէնքը պատկերացուց մեր աչքին այնքան գրաւիչ գոյներով՝ որ կարծես հոգեկից սիրելոյ մը նկարը կը դիտէինք:

Յաջորդեցին «Կիլիկիա» երգչախումբի «Կալի երգը», «Գարուն ա», եւ մանաւանդ Գ. Ալեմշահի «Հաւասարեացէ»ն Վարդանանց մեծ ղիւցազներգութենէն առնուած, որուն անմեքի եւ գերազանց երգեցողութիւնը երգչախումբին կողմէն՝ խորապէս ցնցող էր եւ տպաւորիչ:

Յետոյ Պ. Վ. Պիւքայլ՝ մեր համակրելի ու ազնիւ հիւրն եւ բարեկամը՝ հակիրճ խօսքերով իր բարձր գնահատանքը բերաւ Հայութեան օրուան. կարծես տեսակ մը ազնիւ նախանձ կար իր հետեւեալ խօսքերուն մէջ. «1500 տարի առաջ դուք ազգ էիք, ժողովուրդ, տէրութիւն՝ հարուստ գրականութեամբ օժտուած, երբ դեռ Ֆրանսա ազգերու քառս մը՝ իր ապագան կ'որոնէր»:

Ճոխ եւ այլազան յայտադիրը խանդավառ ծափերու մէջ հետզհետէ նորանոր գեղեցկութիւններ կը բանար. Պ. Ժ. Վարդանեան վառ ձայնով, Օր. Ի. Պիւլպիւլեան սոխակի նրբութեամբ, Պ. Մարիկեան տաք շունչով, երգեցին Կոմիտասէն՝ «Կռունկ»ն ու «Անտունի»ն, Ալեմշահէն՝ «Իմ երգը»:

Սամ. Մուրատեան Վարժարանի տեսուչը՝ Հ. Սահակ Վրդ. Տէր Մովսէսեան՝ ոգեկոչեց Վերածնունդի անմահները, Մխիթարն ու Հիւրմիւզը, Բագրատունին ու Ալիշանը. իր սովորական պերճախօսութեամբ քանդակեց ու քանդակեց հոգիներուն մէջ դար եւ ազգ ստեղծող այս երկրորդ լուսաւորիչներն ու անոնց արժանաւոր շառաւիղները՝ Աքովեանէն մինչեւ 1915ի եղեռնին զոհերը. հրահրեց սրտերը պինդ կառչելու Հայութեան գաղափարին ու ցեղին:

Կարգը դերասան Բագրատունիինն էր փառաբանելու մեր Գիրն ու Բանաստեղծութիւնը. կարծեմ առաջին անգամն էր որ այդ դերասան եւ հայագէտ տաղանդը հայ բեմին վրայ կը յայտնուէր. Դանիէլ Վարուժանի «Զօն»ն ընտրած էր. բառերն ու վանկերը իր խղճամիտ եւ գիտակից մեկնութեամբ զգեցան թովիչ երանգ մը, այլեւս արտասանութիւն չէր, այլ թաւջութակի մրմունջ մը՝ խառնուած խռովքի ձայնով: Այնտեղ զգացինք Հ. Ա. Քասքանտիլեանի հզօր շեշտն ու շունչը՝ որ մարմին եւ գոյն առած էր աշակերտին մէջ: Շատ քիչ անգամ հայերէնն այսքան գեղեցիկ արտասանուած էր, ու շատեր կը զգային թէ մեր լեզուն երգ է եւ ոչ բարբառ:

Արտասանութեան նիւթեր առնուած էին Եղիշէի պատմութենէն՝ Վարդանի ճառը, «Հայի ղիւցազն»ի նախերգանքը, Ալիշանի «Հայ հանճարը», Հ. Վ. Յովհաննէսեանի «Շարականը», զորս ուշիմ սաները՝ Ժ. Տէր Թովմասեան, Սէմէրճիպաշեան, Յովհաննեան, Տապաղեան եւ Քրմոյեան արտասանեցին խղճամիտ պատրաստութեամբ եւ մեծ յաջողութեամբ դերասան Բագրատունիի շունչին տակ:

Հանդէսը կը փակուէր «Պլպուլն Աւարայրի» երգով եւ Թարգմանչաց գեղեցիկ ու բոցավառ քայլերգով՝ որ նոր շինուած էր:

Թատրոնէն վերջ դահլիճ հրաւիրուեցան հանդիսականները՝ Մխիթարեան գրականութեան ցուցահանդէսը տեսնելու: Հազարի մօտ հատորներ շարուած մասնաւոր սեղաններու վրայ՝ կը սպասէին հետաքրքիր բազմութեան:

Մխիթար Աբրահօր Աստուածաշունչէն եւ Բառգիրքներէն սկսեալ մինչեւ վերջին տարիներուս հրատարակուած գրքերէն ցուցադրուած էին կարելի եղածին չափ. պարծանք եւ հաճոյք մ'էր Մխիթարեաններուն եւ հայերուն միանգամայն այսպիսի հսկայ գործունէութիւն մը. եւ ժողովուրդը դիտեց, գնահատեց, սորվեցաւ ու հպարտ զգաց ինքզինքն իր ազգով, իր հանճարներով:

Յատուկ տեղեր բռնած էին Ալիշանի հսկայ գործերը, Հ. Ա. Ղազիկեանի Թարգմանութեանց շարքը, Հ. Վ. Հացունիի ուսումնասիրութիւնները, յետոյ Բառգիրքներու եւ Գեղունիներու շարքերը. հաւաքուած էին ֆրանսական մշակոյթէն Թարգմանութեաները՝ յատուկ խնամքով մեր օտար հիւրերուն համար:

(Մուրատեան, Գրգիւ, Սիւր - Փետր)

ՀԱՅԿԱՅՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՆՈՒՅՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ս. Շաքր. ՈՍԿԵԳԻՆԻՅԵՆ, ՀԱՅ ԳԵՂԱՐԱՆԻ ԿՐԹԱՆՈՒՅՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԿԿ. ՅԱՐՈՒԹԻՅՆ ԱՆՎԵՐՈՒՄ

Պ. Պ. Էսմէրեանի փոխ տուած հինգ ձեռագիրները եւ Նուպարեան մատենադարանի տրամադրած հարիւրի չափ Մխիթարեան շքեղ հրատարակութիւնները ցուցահանդէսին մասնաւոր փայլ տուին, որոնց հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը:

Ժողովուրդը գրեթէ ակամայ բաժնուիլ սկսաւ վարժարանէն. Ժամանակն ուշ էր:

Ամէնուն դէմքին վրայ կը կարդացուէր հոգեկան մեծ գոհունակութիւնը՝ տեսած ու շօշափած ըլլալով ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ լաւագոյն արտայայտութիւնն եւ ցուցադրութիւնը որ կարելի էր ընել օտար հորիզոնի տակ, Աստուածաշունչի ոսկեղէն հայ թարգմանութեան 1500ամեայ յոբելեանին այսքան պերճաշուք տօնախմբութեամբ:

ՎԱՆԱՏՈՒՐ

Լ Ա Յ Մ Շ Ա Կ Ո Յ Թ Ի Ն...

Տասնեւհինգ դար Մըշակոյթ... Լոյսովն հոգւոյդ, հանճարիդ,
Տըւիր Յեղին՝ որ ապրի դարերուն հետ, յաւիտեան.

Ան ամէն տեղ խաչին հետ, քու փառքն իսպառ պիտ տօնէ,
Ո՛վ հայ կամքի, հաւատքի խորհրդանիշը անմահ:

Տասնեւհինգ դար Մըշակոյթ... Չըկայ ցեղ մ'որ ունենայ

Յեղիս փառքին, արուեստին, ճակատագրին ալ նըման.

Չըկայ ցեղ մ'որ ունենայ... Սահակ, Մեսրոպ, Եղիշէ՝

Յաւերժութիւն դարերու, Ոյժի, Մըտքի Յուշարձան....

Տասնեւհինգ դար բովանդակ ցեղիս հոգին է հըսկեր

Տիեզերքի Սըրտին վրայ. հոն քանդակեր իր անունն,

Իմաստութիւնը ցեղին, հոն փառապանծ Անցեալն իր

Լոյսն և աղօթքը՝ մըռայլ... Վիշտն ու արցունքը անհուն:

Հիմա կու գան մի առ մի, Անոնք բոլոր՝ որ ինկան

Ձէնք ու զըրիչ ի ձեռին, Ռահվիրաները վըսեմ

Հայոց չըքնաղ աշխարհին նահատակներն անվեհեր,

Նայէ՛ Մեսրոպ և օրհնէ՛ բոլոր փառքերը ցեղին...

Նայէ՛ Անոնց՝ որ կու գան հայու խոնարհ ճակատով

Աշխարհի չորս ծագերէն թափառական, կենդանի

Անոնց հոգին՝ հաւատքով, նայուածքն՝ իղձով առլըցուն

Քեզ պիտի գան դարէ դար... Նայէ՛ Անոնց ու կանգնէ՛:

Պարթեւ հասակը ալեհեր՝ Արարատի գագաթին,

Ըստեղծագործ հանճարդ ալ անոնց խըղճին, փառքին դէմ՝

Որ կ'անգոսնեն ցեղըդ սուրբ... Ըսէ՛ անոնց՝ թէ երէկ

Արքան էիր արքայից, Ասիոյ հին ցեղ մը ճոխճեմ:

Ըսէ՛ բոլոր դարերուն. Հայը երբեք չի կորչիր՝

Քանի ունի Մըշակոյթ... Աւարայրի դիւցազներ.

Ըսէ՛ բոլոր ցեղերուն... Ներկայ, անցեալ, ապագայ

Պատմութեան մէջն աշխարհի ունի իր տեղ, շունչն ու դեր...

Ըսէ՛ բոլոր դարերուն. Երկու ջահեր եմ վառած

Էջմիածին, Վենետիկ... Յեղ մը հոնտեղ կը խոկայ...

Անոր բախտին վըրայ թո՛ղ կ'ուզեմ հըսկէ միշտ Աստուած.

Անցէ՛ք դարեր, Հայ եմ ես, հայն՝ հայ թո՛ղ Ձեռն, հայ, հայ, հայ...

Մարտիլ, 1935

ՖԵՐԱՊ
«ՏՈՒՍՏԱՆՔՆԵՐ» (Անտիպ հատորէն)